

תקצמת הרב"א לדרבני משה להתמנה
אריה לינוביץ

תקצמת לדרבני משה

- I. Becoming a Rabbi and Posek. Was way too young appointed *dayan* at 1553 - at age of 23 *or* 28).
 - A. Two reasons not to become a rabbi.
 - 1. כל האומר עלה לה אני כופתו לפני ארי - מנחות דף קט;.
 - 2. כיון שנגעשה ראש למטה נעשה רש למעלה - מדרש.
 - B. Four reasons to take the job.
 - 1. Yerushalmi Peah - even small appointments are meaningful
 - 2. Yerushalmi - its all from torah
 - 3. מותר לך ערנותי - סנהדרין יד.
 - 4. even guy appointed over water carriers is appointed by Heaven
 - C. Approach to Psak as a youngster.
 - 1. took responsibility seriously
 - 2. asked older rabbis
 - 3. always followed major seforim
 - II. The Problem - I was often wrong.
 - A. People showed me other seforim I didn't take into account like minhag seforim.
 - B. I was too lazy to find everything.
 - III. The Plan.
 - A. Gather from many seforim and summarize
 - B. Why the Tur? most organized and easy.
 - C. Worked very hard secretly on this for years
 - D. Obviously didn't write down all poskim - just the best ones.
 - IV. The Most Terrible Greatest News!
 - A. How the Beis Yosef got the inside track
 - 1. ומרגלא בני העולם כי המנהג אמר להב"י שיקראו זרין ומקדים ללדמיס תבירי שלי יקדמני אחר. במדינות פולין ק"ק קוראקא שממנה על דברך זה (בעלות הויתסין לך אפרים ולמן מרגליות עמי יח) חיד"א בשם הגדולים מערכת ספרים אות ב' בית יוסף סימן נט - וכאחת הדרוה ריי נמצאים שלשה רבנים ראויים לזה והם הרב מר"ד יוסף טאויטצק והרב מרן והרב מרדכי"ל וכל אחד מהם היה ראוי למלאכה זו והסכימו מן השמים ותנתן דת עיי' מרן הקדוש מפני ענותנותו היתרה וכאשר נראה מספרין תקדושים...
 - B. All my work for nothing - he is so much greater than me.
 - C. Davened for help and couldn't sleep until Hashem showed the way.
 - D. Read Beis Yosef carefully and discovered that there is room to add.
 - V. Three Advantages.
 - A. Brevity.
 - B. More Sources
 - C. Different תפסק דרך
 - 1. הלכתא ככתריא
 - 2. שלח - פתח - פתח - פתח
 - 3. Didn't even follow his own rules *אמר ב"ה גביה*
 - 4. The real primary poskim, summarized in bare bones fashion
 - VI. Style
 - A. Citations - למה לא לומר "לפי" actually has three meanings.
 - 1. gemara also misquotes pesukim all the time
 - B. Found mistakes and fixed them

תקדמות חרמ"א לדרוכי משה ולהמפה אריה ליבוביץ

- C. Always quotes Beis Yosef first.
- D. Feel free to argue.
- VII. Name of the sefer:
 - A. ממי התורה משעתהו.
 - B. גמטריא" בוא בבית ניסוף"

תקדמת למפה

- I. *Totally based on Darkai Moshe* - *משך משה אשך* - *ממנו סדרתי השולחן ערוך*
- II. Problems with the Shulchan Aruch.
 - A. Doesn't account for Ashkenazic practice
 - B. His rules are not proper
- III. Finding the Sources
- IV. Who its for and how to use.

Biographical points

I - Very educated in history astronomy and philosophy but writes in a *very* *defend* *himself for study in Aristotle* - חתולה אענה מה שרדעיש אדוני את העולם עליו כהכניא במכתבי הרשאון דבר - *החכמת היונים וראש הפילוסופים, ועל זה כתב אדוני שהתורה חוברת שקי כו'. אמר שיש מהלכות ישנה בין החכמים ולא אצטרך להשיב עליה, כי כבר תשובתו חומרה מונחת בקורן וזיות ערוכה בתשובת הרשב"א, מה שהשיבו חכמי פרובינצא לחרשב"א ז"ל על זה (הר"א סי' תיח) ואף הרשב"א ז"ל לא כתב שיש אלא לאסרה בנקמתו של אדם קודם שילמד חכמת התלמוד, והוא תכשר ויין (ברמב"ם: להם ונשר) שכתב הרמב"ם בספר המדע פ"ד מהלכות יסודי התורה (הלכה יג. מן פ"ד עד פה באותיות רש"י ובסוגריות כו"א). ומן גזול מהרמב"ם ז"ל שעשה ספר המורה שבלו אינו אלא מהרמב"ם. ואף כי כתב בתשובת בר ששת נשול"ת הריב"ש סימן מה, עיין עליו הערה מס' עשרים ואחת/בסימן ו) שהוא לא עשא אלא כדי להשיב לאפיקורוסים כדוע למעלתו, באמת אומר שיש לי בזו שתי תשובות בדבר, ושתיהן אמודות לפי מעוט השנה. וזה, כי הם לא חששו אלא ללמד בספרי היונים הארורים, כגון ספר השמע ומה שאחר הטבע כמו שזכרן שם בתשובה הנוכח. וזה הדין נעם, כי חששו פן יבא להמשיך אחריהם באיזה אמונה מן האמונות ויתפתח ביניהם שהיא יין תנינים ודעות מופסדות. אבל לא אסרו ללמוד דברי החכמים וחקירות במהות המציאות וטבעיהן כי אדרבה על ידי זה נודע גדולתו של יוצר בראשית יתברך, והוא פירוש שעתר קוביא שאמרו עליו כל הודיע כו', ואף כי למקובלים דעת אחרת בזו אלו ואלו דא"ח = דברי אלקים חיים = ואף כי חכמי אומות העולם אמרו, כבר אמרו במגילת פ"ק: כל מי שאומר דבר חכמה אף באומות נקרא חכם. וזהו עשו כל החכמים שהביאו דברי החקרים בספריהם, כאשר גלוי לכל מספר המורה ובעל העקרה (לר' יצחק ב"ר משה ערמאה) ושאר מחבריו גדולים וקטנים. כל שכן מי שאינו נכנס לעמקים לבניית המופתים להוציא דבר מותר דבר כמנוי, רק מביא מה שכתבו שאין ראוי לחוש ליה כלל. והשנה, אף כי אם אמר שאסור ללמד בכל ספריהם גיורה משום דברים האסורים שבהם מ"מ בספרי חכמינו ז"ל אשר מפיחים אנו שוחים. ובפרט הרב הגדול הרמב"ם ז"ל ברה"ל עלה על שום דעת לאסור. כי בודאי אין לחוש בספרינו לשום דעת בטלה כמו שהעיד עליו בעל בחינת עולם באמרו: סוף דבר לבי לאמנן מה שהאמנן סוף הנאונים בזמן וראשם במעלה הוא הרמב"ם כו'. ואף כי מקצת החכמים חלקו עליו ושרפו ספריו, מ"מ כבר נתפשטו ספריו בכל חכמים האחרונים ז"ל, וכולן עשו אותו לראשם עטרה חלקה לרביא ראה מותרו דבריו כהלכה למשה מסיני.*

ולכן גם אני אומר שמנוקה אני מעון זה. כי אף שהרבארי מקצת דברי אריסטו, מעודני עלי שמים וארץ שכל ימי לא עסקתי בשום ספר מספריו רק מה שעסקתי בספר המורה שיגעתי בו ומצאתי רי"ל, ושאר ספרי המורה כתב פרק השמים וכדומה, שחברו רי"ל ומרם כתבתי מה שכתבתי מדברי אריסטו. ואף לא, והנה הרב המורה כתב פרק ל"ב מחלק השני (במורה נבוכים שם גורה רבמיהו) שכל מה שהשיג אריסטו עד גלגל הירח הכל אמר כו'. וכתב עוד שכל דבריו הם דעת רי"ל מלבד במקצת אמונות התלויות באל יתברך ובמלאכיו ובגלגלי השמים, שבהן לכד נטה מדרך האמת. ומה שכתב אדוני שמיה נמשך שמקצת בחורים מתפללים בתפלת אריסטו וכי' (ענין סימן ו הערה מס' עשרים וארבע) חס לי ולרעא דאבא לראת כזה ולא למחות ע"פ קדושתין מדי, ב' חולין קוא' ב' והס ליה

תקדמת הרמ"א לדרכי משה ולהתמנה אריה ליבוביץ

לירעא דאבא בר אבא דינמא רבי(רק כל זה עדיין הוא שורש פורה ראש ולענה ירודה לרם מאבותיהם מאותן שהמשגיכו עצמם אחר הפילוסופים והלכו בדרכיהם אבל אנכי מניני לא ראייתי ולא שמעתי עד כה, וללא פי המדבר אדוני אלי לא האמתיו שנטאר עדיין רושם אותו האמונת בארץ. ומה שכתב לי מר שגם למעלתו יד ושם בזה אלא שמעלתו מרחיק מזה כל, כבר ידעתי שלא אדע אשר לא ידע מר, אך אומר שאני עם אבדת אבדת יחד מלעיסוק בקבלה להבין מעצמי בדבריהם ממה שאברה לעסוק בפילוסופיא, כי יותר יש לחוש שלא יטעה, כמבואר לאדוני ממה שכתב הרמב"ן בהקדמת פירושו לתורה ושם כותב הרמב"ן: ואני הניי מביא בברית נאמנה והיא הנתנת עצת הוגנת לכל מסתכל בס' הרה לכל יסבור סברה ואל יחשוב מחשבות ברכה /בדבר/ מכל הרמזים אשר אני כותב בסדרי התורה, כי אני מודיעו טאמנה שלא ישגו דבר ולא יודעו כלל בשום שכל ובינה, זולתי מפני מקובל להאין מקובל מבין. והסברא בהן אולת, מחשבותי מעולת, רבת חטקין, מונעת התעלות, אל יאמר בשוא נתעה כי לא תבארו בסברותיו רק רעה/ הערה זו מחייקסת למילים לחבין מעצמי בדבריהם/ +עיי בתורת העולה ח"ג פ"ד שרבינו כותב: אחר שהביא הכרח המאמר לדבר בדברים שהם כבשונו של עולם והם דרכי הקבלה לא אבחד מן המעניין את אשר תחת לשונו ואגלה דעתי בענין זה וסדרי במרומים שיראיתי הרבה לדבר בדבר שאין לי בהם ידיעה מקובלת והדבר הזה הוא עיקר אמונת האלקות והוא יתד שהכל תלוי בו, ואיך אדבר בענין כזה מסברת עצמי. אך אמרתי עת לעשות לך הפרו תורתך, כי בעוונותי חדוד נתמעט ל"כ שלא ראיתי מימי איש מקובל יודע הדבר על בריו מצד הקבלה האמתית. ורבים מהמון עם כל אחד קופץ ללמד ענין הקבלה כי היא תאורה לעיניים ובפרט בדברי האחרונים אשר גלו דבריהם בספריהם בניאר. וכל שכן בזמן הזה שנרפסו ספרי הקבלה מגון חודוד ורחוקט ושערי אור, אשר כל מענין מתבונן בהם והכל הוא מבואר לדעת המעיין בהם אע"פ שדבריהם אינן מובנים על פי האמת מאחר שאין מקובל מפני מקובל. ולא זה בלבד שהמשכילים יבינו בה, אלא אפילו בעלי בתים שאינן יודעין כן ימינם לשמאלם, בחשיכה יתהלכו, אינן יודעין לפרש סדרה או פרשה בפירוש רש"י קופצין ללמד קבלת, וכל זה גורם להם שהחזור יתום בעוונות נתמעט ל"כ שאסטר"א /שאסתר"א/ בלגיטא קיש קיש קרי"א, וכל אחד שראה בה מעט מתפאר בה ודורש ברבים, ועתה ליתן את דדיו. ובאמת שחסרון ידיעתן היא תקנתן, וכמה לא חלי ולא מרגיש הסכל הערום מכל, בטבע הנמנעת, ולא יקשה עליי מאומה. אבל המשכילים דעו שהמחשבה בה היא רבת חטק, וכמו שכתב הרמב"ן בהקדמתו לפירוש התורה, וכן כותב שאר המקובלים הראשונים י"ל. הרש"ל בש"ת שלו סי' עה ל"כ מבקר את הקופצים ללמד קבלה דע אהובי, חדשים מקדוב באו ורציים לריות מבת המקובלים וממדרשי העלמים ומחלשי הראות, לא יביטו באור הוזהר ולא ידעו מוצאו ומבואו וכונתו אלא שכך מצאו בספרי רש"י י" - אבל האמת תורה דרכה בניו שלא ידע להשיג סדרות על הנכון בקל נבא לקצץ בנטיעות - לכן אהובי אל תלך בדרך אהם ואין לך עסק בנסתרות המתנהיגים בחידושים כאילו הם יודעים ומבינים ראי תורה וצפונה הלאה שידעו הלויים. מה יפה כח של ר' שמעון מקונין וצ"ל ר' שמשון מקונין. ועיין לקמן בסימן זה הערה /מס' עשרים וחמש/ אחר שלמד סדרי הקבלה אמר שהוא מתפלל בחינוק כן יונמו דו"ל - ע"כ נהוג כדרכך ויהיה לרם מה שלהם, אבל דע שכל המשנה ידו על התחתונה וידינו על העליונה.

תורת החטאת ועל כשרותה, תורת העולה ומחיר יין ועל מגילת אסתר, תשובות הרמ"א - 2 - Also wrote

ממשה עד משה לא קם כמשה - On his tombstone - 3

הקדמת הרמ"א

לספר דרכי משה על חטוף

איש הוא בקראקא ושמו ישראל, אשר גרבה רוחו ופנה בית הכנסת לאל, והיה כדורו בעין נאם הגבר לאוכל ואיתואל (משלי ל א), והפרנס הנחניג וכלכל דורו פיקוחיאל. ואני בנו משה נער הייתי ועדיין לא וקנתי, כרמי שלי לא נטרתי, ועל אחריים נתמנתי, להורות לרבים דרך ילכו בו ולתלמיד קטנתי. וטעם אמרם פ' בהרא דמנחות (קט:) א"ר יהושע בן פרחיה בתחילה כל האומר עלה לה אני כופתו לפני ארי או לא הבנתו¹ אמרדשם במדרש ולמדנו כיון שנועשה אדם ראש למטה נעשה רש למעלה או לא שונתי, רק על אהבי רעי שאמרו לי עלה אז נשענתי, ומקוניי התבוננתי, ואף כי לטובה כוננת² כי הא דגוסי' בירושלמי במסכת פיאה פ' כהרא (ה"ה) ר' יוסי על לכפרא בעין למקומין להו פרנסין ולא קבלין עליהון על ואמר קומייהון בן בבא על הפקיע ומה זה שונתמנה על הפקיע זכה להתמנות על גדולי הדור אתם שאתם מתמנים על חיי נפשתי לא כל שפקידי' חגיגי כד הזה מוקים פרנסין הוה מטעים להו אורייתא לומר שכל שררה שנתנה מתורה שגאמר למיסמכיה כי מלכים ימלוכו כי שרים ישורו³ אמרין נמי פ"ק דטנהדרין (יה) ר' זירא הוה מטמר למיסמכיה דאמר ר' אליעזר הוי קבל וקיים כיון דשמע להא דר' אליעזר דאמר אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחליין לו עונותיו אמצעי להו נפשיה⁴ אמרו נמי פ' הוראה (נה) אפי' ריש גרוגתא מן שמיא מוקמי ליה.

את כל זה ראיתי, ונגדי תמיד שורתי, ולא עברתי על דברי חבירי ועליתי, וכמקום שאין איש להיות איש קייתי, ושלא תהא עלייה זו וירדה צפיתי, ושלא אשגה תמיד בהוראה יראתי, ואת פני ד' אלקי חליתי. לתת לעבדו לה שומע לשפוט את עמו להפיץ בין טוב לרע, ושלא אוסיף ושלא אנגע, ובכל הוראתי עשיתי לי רב וקניתי לי רע, כי היכי ולא לימטי לי רק שייבא מבשורא, אם ח"ו שגיתי להחזיר איסורא או טמאתי טהורה, או שהרתי טומאה או אסרתי הייתי. ולעולם שוייתי נגד עיני דברי הקדמונים, דברי הגמרא והגאונים, ור"ף והתוספות והרמב"ם הפוסקים הראשונים, והמרבני הראשורי והטור המה האחרונים, כי המה באו לפני ולפנים, ובראש כל המתבררים המה נמונים. ואף כי הם הפוסקים שפישטו בכל הגולה, ואת תורת העולה על לפי בראשונה, להורות אתה דבריהם לעדת מי מנה.

וכאשר פסקתי מהם לפעמים דברים ברוחים, באו אחריים עם מגילות סתרים, והראו מתוך תשובת החכמים אשר אחריהם אהנו נגדלים, חסונים והחזקים, כתשובת הרא"ש והרשב"א וההר"ק ור"ב"ש ומהרא"י שהמה האורים הגדולים אשר עיני האנשים מאירים, ולבות האנשים מתרדמתן מעירים, ואם המה בני אנשים אהנו נגדם כחמורים, גם דברי מהר"ו ומהר"ל ומהר"ב שהמה המורים, בהרבה טייגות ומנהגות מחמירים, וע"י זה דברי על פי הקדמונים היו שבורים, ונחשבתו עם חבירי כבעלים, ולא היה לי החבולה להנצל בעיני כל דבריהם שארכו כמאצל לאצל, וכי המלאכה מרובה בימים מעוטים ואני הפועל עצל, ואף אם אתיעף בהם עיני ואשכחם כמימא לטיגנא, ושמועתון איננה.

וברוך הוא המטייע על כל הבא לטהר, פתח לי שער, ונתן בלבי לקצר ולבאר, דברי התשובות בקצרה, ובהו הדרך שכן נהוגא, והיתה דעתי סדורה, מדברי התשובות ועקתם במשנה ובגמרא. ואנב גררא אמרו לי רעיוני, וחזון דבר הכמה לנגד עיני, ללקוט כל חדושי הפוסקים ביחד, כדי שיהיו בידי נאחר, ולכתוב לזכרת בעד איזה פוסק אחר, וראיתי שאין טוב מזה אלא ספר הטורים, כי דבריהם בסדר נאה מסודרים, ונקל אפשר למצוא בו מבוקשו אף אחד מן המבוערים, הן זקנים הן נערים, וע"י זה היו הדברים בלבי צפונים ושמורים, ומיד את מחני (טאורתי, ומשנת תרדמתי ננערתי, ומעור יושב תהלות נעורתי, שמתחבתי החתלתי וכמעט גמרתי, וכל חידושי הפוסקים והתשובות ביחד חביתי, וסדר בעל הטורים בתן סדרתי, ולא שלחתי ולא שקטתי, ואם ישנתי אז ינח לי, זה היה חלקי בכל ימי עמלי, ובעור העור האמיתי עשיתי הדבר בלי שהות לכתוב כל החידושים בעד הטור להגהות, ולפעמים הבאתי גם כן שאר דעות, וכפי מעוט שכלי בדרתי היפות מתוך הרעות, אף כי כולם מדברי אלקים חיים אינן נגרעות, מ"מ דברים שבפעל פה אי אחת רשאי לכתוב מפני הטעות, והיה הפצי רק בתכלית ולא באורך הצעות, ולפעמים הנחתי אורך הדברים מפני הלאות, ולכן בכל מקום הכלל והעיקר לקחתני, והשאר הנחתי, ובדרך זה הלכתי, עד מקום שידי היתה מגעת בחזון ובסדקין בדקתי, ולא נחתתי.

וכהניגוע טור אסתר ר"ל אסור והיחתי, והתחלתי הלכות חלה, אחזני פלעות ולבשעי חלחלה, בשמעני נר ישראל ראש הגולה, ארי מטבני עלה, אל השמים ורוח אלהין קדישין בהפנו

I. Beamig & פועל

young eg - not really
2 reasons not to be
actual in others

4 reasons to want
actual position of
מר

responsibility

always easy to advise
to avoid mistakes
always followed major
ספרים

The problem
people would come with
advice
and

פועל
would measure - I was
hesitant to find acceptable
The Plan

best of summarize

close we lie most
organized and easy
legal source
I asked really hard

change best point even
I thought all were the easiest
write down is too much

The Terrible / Great Way

אסף, וחיבר ספר בית יוסף, אשר כל רואיו ידעו את מעלתו ואת טובו ורוי טוב הצפון בקרבן, או *all for nothing* נבלהתי שפעל הריק פעלתי ושיגעתי לדיק ולבהלה ושינתי בחנם גולתי, ואל הניעור הזה *Existed could* כתיב *to* מה יענה, כי בידיעתו הכוללת הקיף הכל, וה' בורך אותו בכל דבר אחד ממנו לא נפל מקל. ובהיותו ימים רבים בואת המכות, אשר לא היה ללבי מנוחה כהלכה, נמס בקרבי כמו מים, עד שהתפללתי אל אבי שבשמים, לאמור הבכבה אחת היא לך אבי, ותן לי דרך אמת כלבבי שלא ידעו כל דברי גנותי, ובתוך הבאים יהיו רמזים. ואת תפלתי ויגיע כפי ראה אלקים ויוצא אמש' *should he help* ודוורד לי דרך ברור לשמש, ורוח נוסטה בי ללאמור הלא אצלתי לך ברכה, ואז (היהחד) חמתי שככה, ואמרתי אבינה דברי ספר בית יוסף ואחריתו, כי אמר לי אלקים אל תירא אותו ואת ביתו, ואף כי לא *spoke of his way* הניח לך מקום להתגדר, מ"מ לפני מלכים ושרים במלאכתך התחזר, כי די לך במה שכוונת דעת הגדולים, והיו רק דבריו לדבריו העמוקים הרבים סלולים, בקיצור מילים, קודש הלולים, ולסימנים *has what he add w/ other* סגולים לדברי צפנת פענח מגלים, ועוד נוסף שג' דברים רבות החועלים בדברי נכללים:

דא' להביא כל הדברים בלא אורך ההצעות, אשר אלו הדברים הם על תלמידים כמוני ללאות, ורצונם ללמוד התורה על רגל אחת במעט שעות לכן בזה החוקתי ברכים כושלות, כדוע מוכרי הרב המורה שכתב שאורך ההצעות, הוא מן הסיבות אשר הלמד פוסלות. ואף כי לא נעלם ממני אמרם פ"ג דסוטה (פב) התנאים מבלי עולם וגרועים מעם הארץ, שהרי על ידי קוצר *need for length* אקצר *by need* משנתם בלי ביאור טעמים וכולים לטהר את השרץ, מ"מ בדרך הרמב"ם והטור ששנו ולתלמידיהם בדרך קצרה דרכתי, ובקיצור כארהב לדור הלכתי, ועוד כתי להשמור מן השינאה דבר אחרת ואל העדפתי, כי סודי במרומים כי בכל מקום את עצמי שמרתי, לומר דבר בשם אומר לא *avoid mistakes by giving sources* חסרותי ולא העדפתי, ועל כן מי שלא יספיקו לו קיצור אמרי, הנה בכל מקום כתבתי מורה מקום על דברי, והדברים כתובים וערוכים בספרים הנמצאים לפניו, ואם לא יאמין יחקור ויראה בעניו והנה בדרך זו אחייב עניי הדעת שלא יאמרו שתקפה עליהן משנתם ואין שכלם מוגעת להבין ולהורות מתוך אורך הדברים אשר להם ללאות, מאחר שבקצרה השולחן ערוך לפניהם עם מפה ומצאכליו העשיר והכל לפי אכלן ולקוטן, ולמראה עיניהם ישפוטו, ומעתה המתעצל עושה בידים רמות, והנפש החוטאת היא תמות, זאת היחה הטיבה האחת, את כל ונוכחת.

השנית שהוספתי על דברי כמה וכמה, ופרצתי נגדה וימה, בדברי הראשונים והאחרונים הלא לאלקים פתוחים, ועם החכמה שכנתי ערמה עם נבונים, ובין שולי מעילי תליתי

הפעמונים, בדרך שאמרו (כ"מ פה) איסרתא בלגינא קש קש קריא, ותשובתן בצדן מאמרים אל תחי ראש לשועלים והיו זנב לאריה, ועוד כתבתי הרבה תשובות נאותים, ותשובות אחרונים כתשובת מהר"ו דברי האיטור והיחר הארוך אשר לא יזכו מימיו, והמתבר בית יוסף לא באן מימיו, ואף כי לפעמים כתב דברים שאין הודעת טובלתן, וכפי הנראה לעניות דעתי פוסלתן.

השלישית והוא העיקר, והוא החכמה המבוקשת בזה המחקר, כי ידעו שכתב המתבר בית יוסף, המה

בטבעו אל הגדולים ונסף, ופסק הלכה בכל מקום על פי שנים ושלשה ערים, המה הגאונים הנחמדים, הרי"ף והרמב"ם והרא"ש בכל מקום ששנים מהם ליעת אחד נצמדוים, ולשאר רבנותא אדירי התורה לא חש עליהם, רק במקום גדולים עמד לפסוק הלכה כדברי שניהם, ואף כי הם קמאי ולא כתבאנ גלא חש לדברים שאוחזו בו קמאי דקמאי, הלא הרי"ף שפסק סוף פ"ב דעירובין והסכימו עמו רבים לפסוק הלכה בכל מקום ככתראי ולא לחוש לדברי קמאי, ואפילו במקום הרב אצל התלמיד, וכן פסקו האחרונים תמיד, ובראשם מהר"ק ומהר"א יי בתשובותיהן הנעימות, אשר בהן האירו כל מהער וגילו כל מעלותיהם, וע"י זה הדבר סתם כל המנהגים אשר באלו המדינות, אשר רובם בונים על הכלל הזה בפשיטות ותמימות, ואין מפקפקים אחר דבריהם, ולכן לא רציתי ג"כ לחלוק עליהן, וכתבתי אצל כל דבר הכי נהוג, וטעמי ונמוקי עמי, וכל דבר כתבתי עליו שם אומריו אם לא אמרתי מעצמי, ואז כתבתי אצל כי להיות נקרא בשמי, ואם כאלו טעיתי אחי תלין משוגתי, ולא יהא נחלה באחרים סרחוני ושגתי.

ואף כי בעל המתבר בעצמו נטה מזה הכלל, אשר בהקדמתו כלל, ועל פי שנים יקום דבר, ואבא

שני עדים לראיה ומדע אדבר, כי באורה היום ריש סי' רנ"ט (ר"ה מפיץ) וסוף סי' רצ"ט (ר"ה אטור) פסק דלא כוותיהו (גם בחושן משפט סימן ש"י (טעוף ב) לא פסק בהר"ף והא"ש רק בהרמב"ם וסתר כללי שכלל בהקדמתו שסמך עליו הרב המחבר) ומדבריה מודה מר אפשר דגם במילי אחרוני לא אולינן בתרייתו, וכן כתב מהר"ו בתשובה סי' קע"א דעל הרוב פוסקים ע"פ החוספות ומהר"ם והאב"י, וכן מרגלא בפומי דאינשי לפסוק כדברי המרדכי ואשיר"י ובעל הטור ר' יעקב ב"ר אשר, ובדרך זה הלכתי, ושאר הנחתו, סוף דבר קורא אני עלינו, ואף כי אין ערך בין שנינו, ויקח משה את עצמות יוסף כי השבע השביעי, ר"ל כי העיקר והעצמות לקחתי ומשאר היה המניעה, וכל חכם וראה יבחר ויקרב, *left basis should* אם כוונתי לאמת או להשיג ולקרב.

ועל אחת אונעל שלא יאשימוני חסר לב ועצל, לומר שבשגגה או טעות עשיתי, רק ידעתי ואתי

תלין משוגתי, וזה הוא הדבר, כי דעתי הי' לקצר ולדבר, האוכל מתוך הפסולת, בכל היכולת, לכן לפעמים שמרתי הטעמים ולא המלוח, ולפעמים הנחתי הפרטים ולקחתיו הכללות, כי ידוע כי זדור עיקר המכוון ככוונתינו, ומ"מ כתבתי על המאמר ההוא עד כאן לשונו, אע"פ ששנתי את טעמי

more sources
is about how success
have carefully
should be
is always follow his own rules
left basis should
is said
is style
is conditions

לפני אבי מלך, כי מלת לשון נאמר על ג' חלקים ובשלישה דרכים הולך, נאמר על האבר הנקרא לשון והוא ידוע, ונאמר על ענין השמועה, כמו שנאמר אל עם אשר לא תשמע לשונו לשמועו ג"כ על כוונת המדבר והצונו, כי הלשון הוא קולמוס הלב ומוציא לחוץ רעיונו, ולכן כתבתי עד כאן לשונו. וזנה מצונו בתלמוד כזה הענין, כמו שכחבו החוספות פי מפנין בשבת (קפח. יה"ה נתן) פרק י"ח למנין שדרך התלמוד לקצר, ולומר פסוק בלשון אחר קצר, והביאו ראיות לדבריהם ונתן הכסף וקם לו הוא האחד מהן שאינו פסוק בכל התורה והביאו בעל התלמוד בגמרא.

ועוד אחת אדבר, ועל (רב) וריבן לא לי לא אחנבר, רק להודיע, מה היתה המניעה במה שעשיתי במהדורא בתרא כשהזרחתי על הראשונות לבדוק לאור דבר ב"י אם כתבתי תחלה נכונות, וחסדי ה' אזכיר כעל טוב אשר גמלני וגיליה את עיני והאזינתי דברים הרבה בספרו שלא כסדרן באו שם שלא במקומם, מהופכים כנון של חלן, ומקצת דינים מחולקים לשנים, ולפקדים יקום דין אחד פעמיים מהופך בדרכי ההיפך והסתירה, שכתב הגאון הרב המורה. והסבה בזה התקבצות דעות שונות ראשונות עם אחרונות, וכעור השם יתברך אשר חנן לאדם דיעה זכיתי בלקט שכחה ופיאה, אספתי הכל ביחוד, כלי פחד, ואלמתי מהם אלומות, העמדתי גרישי חיטים בחכמות עצומות, מדורסנין בירושלמי טוף פיאה כל מי שצריך ליטול ואינו נוטל הרי זה שופך דמים, למדתי משם שאין טוב לאדם להיות תמיד מביישנים ונאלמים, ואמרתי אם בצרכי גופתי כל חיי צרכי נפשות לא כל שכן, וכל מה שראו עיני לא אצלתי מהן על כן, וחלב התורה תבצתי, וכל הדעות כאחד קבצתי. **וכתבתי** דברי הב"י תחילה, וכו תליתי הגדולה בדרך מעלה, אעפ"י שגם על לבי לפעמים עלה, ואף כי הוא הביא הדברים באריכות. ועל הרוך כתבתי כח המסכימים וכת החולקות

סמוכות ואח"כ העליתי החודשים הראויים, ע"פ כוונתינו הם בניים, אחת לאחת למצוא חשכון הם מנויים. בסימנים קצרים כללתי הראשי הדברים לפעמים כתבתי שם תמצא כל דבר המחודש בדין זה, או שם תמצא כל הדברים התלויים או כיוצא בזה, כי זהו כלל המקיף כל הפרטים השייכים לדין ההוא הפרטים הנוספים על הכלל המבקשים יראו. וכונתי בכל זה לא היה רק לגלות אתן אנשים בקצרה למצוא דברי נבוינו לחש וחכמי חרשים בדרך המסורות על התורה, אשר על ידיהן ימצא המבוקש בקצרה, ועל כותבי פלסתר מייפי התורות יצריח, וכן כוונתי בזה ודפיץ ה' בידי יצילתי, אמרם פ"ק (רשתוניות) [ועדתי מ"ז] א"ר יהודא למה מזונין דברי היחיד בין המורובים לכטילן שאם יאמר אדם כך קבלתי יאמר לו שמעת בדברי פלוני, ולכן יראתי שכוח לא יקרני אם אכתוב סתמא, בדרך ברי ולא בשמא, אולי יטמנו עלי הבאים, כי יחשוב שאמרתי מי ששוכן בתוך לבאים, ויגורו לנפשם לומר זה דבר קשה, כמו שחולק על תורת משה, לכן אמרתי להעלות שמי על דברי, ומעתה נתן-הבשות לכל הבוצה לחלק על אמרי, והרצעה לסמוך על יכא ויסמוך, ואין חטא אשר יחטא כי אם על חסומך, מאחר שהכתירה ביד האדם אם לאמת אם לטעות, מ"צ אין לדיין אלא מה שעיניו רואות, וישים תמיד נגד עיניו העושה נפלאות, כי לעולם חסוד, והוא יודיני ללכת בדרכי משה עבדך.

ועל כן קראתי החיבור הקצר הזה **דרכי משה** כי ממי התורה משיחיהו כי הוא דרך למבקשי פני מלכם ותורה פיהו והדבר הקשה יביאון אל **דרכי משה** והוא יגיד הקשה (נפתי תשה), לעדיק ולרשע, באלקיו יושע, וכוז אחלה פני מלכי, שיכון דרכי, וישלח לי עזרו לכל צרכי, ויעילני מכל שגיאתי, הן במעשה או בדיעה או ראיה, ועתה אשירה נא לידדי, אשר אמצני ונתן עלי רדדי, ואברך ה' אשר יעצני, ובחסדו הגדול עד הלום הביאני, הוא הנמצא ראשון מכלי ראשית ואחרון כלי אחרית, ובמאמרו כל מאין השוית, עולמו בחסד בנה, כשביל ליתן תורתו לעדת מי מנה, וגאלן ממצרים מעבדות פרוכים, ותעלה זכרו לנצח נצחים, כי עמד לאבותינו ולנו בכל דרכים, נמצא בכל צרכים, קרוב לקוראי באמת ומאשפות ירים אביהן, חלתינו הוא שנות ימין עליון, ואין מצידו המניעה, כי אינו גוף וגוויה, חי עולמים יתעלה כלי השתנות, והבא לטמא מצד עצמו יקבל התגנות, ועל כן אוהיליה לו ואקוה, שצמאנו בתורתו ירוחה, ויעזרני לעשות חיל, ובתורתו להגות יומם וליל, ויזכני עם כל ישראל, בביאת הגואל, ואז נשאב מים בששון ממשיני הישועה, ללמד וללמד מפי השמועה, ועינינו תחונה בית המקדש ועיר הקודש בבנינה, ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברינה אמין ואמין.

כתוב בתחלתו, מהות שבה הספר ומעלתו

קצור מופלג מכל דברי וחודשי בית יוסף, גם תוספות לקט שכחה שהשמיט הרב המחבר מדברי הגמרא והפוסקים הראשונים והאחרונים אשר הביא בספרו ואשר לא הביא כלל בנחן חודשי דיני אור זרוע ואגודה ושערי דורא ואיסור והיתר הארוך והשובת מהר"י ברי"ן ומדהר"ל ומהר"י ומחר"ם פ"ז וסדר גיטין וחליצה ובנימין זאב ועוד חידושים מקובצים אשר דבר חודשיהם רבו מלמנות, גם אהבה מגולה ותוכחה מסותרת בענין פסק הלכה בכל מקום שמנהיגי בני אשכנז ובני הגלות הלז אשר מבני צדפת אינן נודגיין בדבריו. גם השנות בדברי הרב במקומות הריבה בדברים הנוגעים בפסק הלכה וביישוב דברי הראשונים ז"ל בדרך אחר ממה שהבינים הרב המחבר ספר בית יוסף, כל דיין מסודר נאה וקצר על פי מקומו הראוי לו נכלל בחבור זה הנקרא **דרכי משה** אשר לעולם לא ינשה אמן כ"ר מלפני אבינו שבשמים אשר הכל בעתו יפה עשה. יתעלה וישתתבה בכל דבור ובכל מעשה, אמן.

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

על משנתו של פוסק

תקדמת הרמ"א

ואלה דברי הגאון מוה"ר"י משה אפרים זצ"ל

אמר משה

בן לאהוי אבי הרי"ר ישראל זצלה"ה. כהדות כי
הגאון המתכב ביה יוסף ושלחן ערוך שלו חכם

עדיק מנביא טבח מבהו ערך שלחנו לא הניח אחריי מקום להתערר
בו ולולי ללקט דברי האחרונים ולהורות דרך המנהגים שנהגו להתערר

על ידי
אליהו שרונה

במדינות אלו באתי אחריי לפרום מפה על שלחן ערוך שתכר
ועליה כל פרי מנדים ומשעמים אשר יאתה האדם וכלא זה השלחן
אשר הוא ערך לפני ה' ולא נהנו עדיין לכני אדם אשר במדינות
אלו אשר רובו מנהגי מדינות אלו לא נהנינו כוונתה כי כבד אמרו

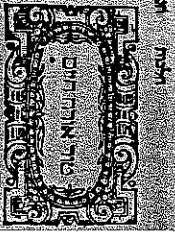
היא אשתק
היא אשתק
היא אשתק
היא אשתק
היא אשתק

אולי ויעירונו כגון אז אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בו
חוק כל שכל מן הכלל שכלל הגאון הנ"ל מעצמו לפסוק אחר הרי"ק

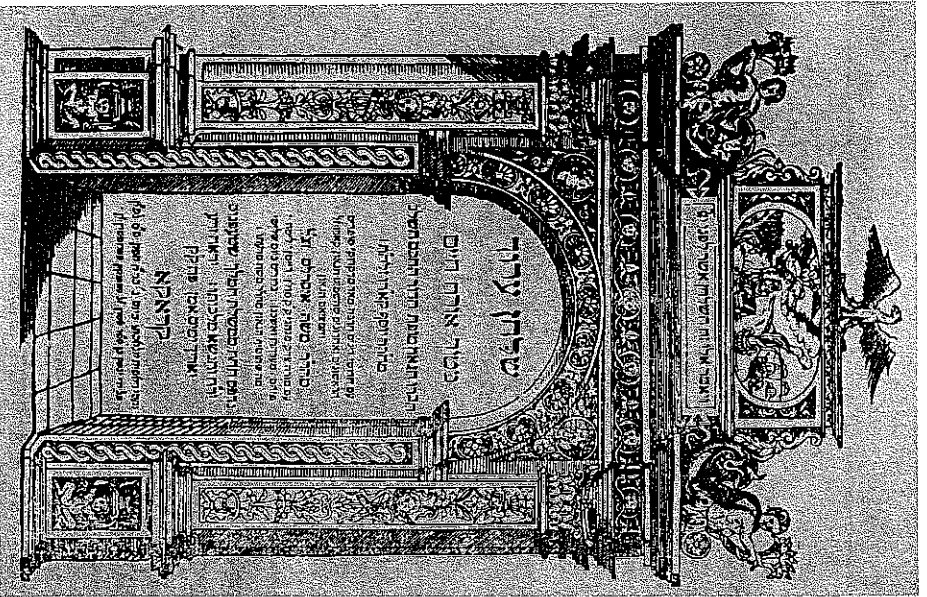
לשעור

והרמב"ם במקום שדוג האחרונים חולקים עליהם וע"ז זה נתפשטו בספריו הגדלה דברים שאינן אליכא דהלכתא לפי דברי
החכמים שמימיהם אנו שותים דהם הפוסקים המפורסמים כבני אשכנז אשר היו לנו תמיד לעינים ופסקו מהם קמאי דקמאי
ורם האור והגדול והמלכו והאשרי" המס"ג והמס"ק והנהגות מלימות אשר כלם היו לנו תמיד לעינים ופסקו מהם קמאי דקמאי
אנו מבני בנינו ומה הארכלי כזה תודה לאל בהקדמת ספרי אשר בו נמתכחתי עם הגאון הקארו"י שידחה נצח בכל דבריו
ויאני ראיתי כל דבריו המדינות וכבר אמרו חז"ל כי הרבה דברים היו בני מורה וכני מערב אף כדורות הראשונים כל שכן
כדורות האחרונים אלו על כן ראיתי לכתוב דעת האחרונים עם המקומות שלא היו נראים כי דבריו נצדו כדרי לעורר

היה זה
היה זה
היה זה

אשר הוא ערך לפני ה' ולא נהנו עדיין לכני אדם אשר במדינות
אלו אשר רובו מנהגי מדינות אלו לא נהנינו כוונתה כי כבד אמרו
אולי ויעירונו כגון אז אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בו
חוק כל שכל מן הכלל שכלל הגאון הנ"ל מעצמו לפסוק אחר הרי"ק

שער מיוחדת קראתא ש"ז

והרמב"ם במקום שדוג האחרונים חולקים עליהם וע"ז זה נתפשטו בספריו הגדלה דברים שאינן אליכא דהלכתא לפי דברי
החכמים שמימיהם אנו שותים דהם הפוסקים המפורסמים כבני אשכנז אשר היו לנו תמיד לעינים ופסקו מהם קמאי דקמאי
ורם האור והגדול והמלכו והאשרי" המס"ג והמס"ק והנהגות מלימות אשר כלם היו לנו תמיד לעינים ופסקו מהם קמאי דקמאי
אנו מבני בנינו ומה הארכלי כזה תודה לאל בהקדמת ספרי אשר בו נמתכחתי עם הגאון הקארו"י שידחה נצח בכל דבריו
ויאני ראיתי כל דבריו המדינות וכבר אמרו חז"ל כי הרבה דברים היו בני מורה וכני מערב אף כדורות הראשונים כל שכן
כדורות האחרונים אלו על כן ראיתי לכתוב דעת האחרונים עם המקומות שלא היו נראים כי דבריו נצדו כדרי לעורר

דף ספס קראתא ש"ז